

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Caput VI. Utrùm Clerici & Monachi ad decimas reneantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

absulero, & pauperibus dedero. Vnde enim illi nihil boni agunt, mercedem habere potero, si ego elemosinam dedero. Etenim in hac re parcat unusquisque anime sua, quia huiusmodi cogitatio ex diaboli calliditate suggeritur. Nam etiamsi totum tribuat pauperibus, quod absulerit, addit potius peccata, quam minuatur.

2. Sed objicies, decimæ sunt tributa egentium animarum, can. fin. xvi. quæst. 1. ac proinde cum Clerici, quibus solvantur decimæ, teneantur eas pauperibus communicare, frustra à pauperibus eas petunt, quas solutas postea ipsi restituere teneantur, juxta regulam Juris, Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet eumdem, c. Dolo De R. I. in 6. † In eadem sententiam Paulus J. C. Dolo facit, qui petit, quod redditurus est, l. Dolo §. D. De doli mali except. Verum respondetur, decimas prin-

cipaliter solvi Deo, in signum universalis dominii, per text. in d. c. Tua nobis 2. 6. hoc tit. atque idcirco cum prospectu Dei præstentur, prius à debitore exsolvendæ sunt, deinde à Clericis restituendæ, si ita dicitur inopia debitoris, aut saltem brevi manu, uti dicitur, acceptæ remittendæ. Unde prædictæ regulæ locus non est, ubi præjudicium alterius (ut hoc in casu, Dei) vertitur, ex sententia Butrii & aliorum in cap. Cum homines num. 7. hoc tit. Iunge Gloss. in can. Quicumque in verb. quod minus xvi. quæst. 8. Quin & Pauorm. in d. cap. Cum homines, non malè existimat, debitorem decimarum, si fame obruatur, justè posse eas denegare; cum in tali necessitate omnia communia sint, can. Discipulos, de consecr. dist. 5. can. Sicut dist. 47. §. l. 2. §. cum in eadem, in fine D. Ad L. Rhod. de jactu.

CAPUT VI.

Utrum Clerici & Monachi ad decimas teneantur.

SUMMARIUM.

1. Tenentur ad decimarum præstationem laici quilibet.
2. An & Clerici?
3. Intellectus c. 2. h. r.
4. Personales decimas Clerici debent Clericis.
5. Explicatio c. in l. De censib.
6. Monachi ad decimas prædiales an teneantur.
7. Monachorum exemptorum à decimis privilegium personale.
8. Ut & privilegium fisci de non solvendis vestigalibus.
9. Exemptio ista accipienda de propriis prædiis Monachorum.
10. Et ne immium ladar Ecclesiam, cui aliàs decima debentur.
11. Cessante causâ cessare privilegium immunitatis.
12. Privilegium de non solvendis decimis ut præscribitur.
13. 16. Conciliatio c. Si de terra cum c. Accedentibus De privil.
14. Privilegium amittitur sententiâ latâ contra illud.

INter omnes convenit, laicos cujuslibet ordinis & conditionis ad præstationem decimarum, tam personalium quam prædialium, ex juris præscripto obligari, sicut antè c. 4. comprobavimus.

2. At disputationis est, An idem obtineat in Cler-

ricis & Monachis? Er quidem in Clericis negari videretur, text. in c. 2. hoc tit. ubi his verbis Paschalis S. Pont. Novum genus exactionis est, ut Clerici à Clericis decimas exigant, cum nunquam in lege Domini hoc legamus: non enim Levita à Levitis decimas recepisse leguntur. Illi profectò qui à Clericis spiritualium ministeriorum labores accipiunt, decimas eis debent. Quo textu motus D. Thom. in 2. 2. quæst. 87. art. 4. in respons. putavit Clericos, quatenus Clerici sunt, id est, possessiones Ecclesiasticas habent, non teneri ad solvendas decimas: aliter, si proprio jure, id est, ex successione hæreditaria, vel alio titulo prædia possideant; nam hac specie censet, eos esse obligatos ad decimarum functionem. Contra verò afferunt textus in can. Si quis laicus, in can. Ecclesia & in can. Quicumque xvi. quæst. 1. quibus etiam ex prædiis dotalibus jubentur solvi decimæ illi Ecclesie, cui antè debebantur. Non igitur Clerici ratione prædiorum Ecclesiasticorum immunes sunt à præstatione decimarum. Et ratio ipsa evincit, siquidem factum alienantis prædium in Ecclesiam priori Ecclesie nocere non potuit, l. Factum cuique suum D. De R. I. Et quod eleganter inquit text. in unico De alienat. feudi lib. 1. Ecclesia cultrix & auctrix justitiae non patitur contra justitiam aliquid fieri in se, vel in alterum. Quare si prædia ab una Ecclesia in aliam translata eximerentur à functione decimarum, id injustè & non aliter fieret, quam cum detrimento prioris.

Nec obstat textus in d. c. 2. hoc tit. Quia si ibidem 3.

li 3.

Inter-

Interpretem Panorm. sequimur, is textus agit de Clericis residentibus in parochia, ut, scilicet, hi parochiali Ecclesie decimas inferre non cogantur. Sed hoc minus recte; cum aperti juris sit, omnes fructus prædiorum decimarum onere affectos esse Deo, in signum universalis dominii, *c. Tua nobis 2 6 hoc tit. sicut sup. cap. 1. 3 & 4 latius demonstravimus.* Unde rectius Rebuff in tract. de Decimis quest. 5 num. 6 conser. d. cap. 2. exaudiendum esse de decimis per Clericos semel perceptis, ut hæc rursus ad alteram decimationem alius Clericis persolvendam non obstringantur; exemplo Levitarum (quod idem textus utitur) qui in veteri Testamento non leguntur à se invicem decimas exegisse. Ita quod d. cap. 2. non agit de primis decimis prædiorum, sed de decimis decimarum antè perceptarum à Clericis; alioqui textus malè applicaret exemplum Levitarum, qui tunc temporis nihil præter decimas possidebant. Planè personales decimas Clerici Clericis debent, si ab his divina percipiunt. Quo sensu accipienda est posterior pars ejusdem *c. 2.*

5 Neque etiam movet textus in cap. 1. inf. De censib. quo ex manso in dotem Ecclesie constituto, prohibentur decimæ solvi. Verba hæc sunt: *Sancium est, ut unicuique Ecclesie unus mansus integer absque ullo servitio tribuatur. & presbyteri in eis constituti, non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de arvis, vel de hortis juxta Ecclesiam positis, neque de prædicto manso, aliquid servitium faciant præter Ecclesiasticum. Et si quid amplius habuerint, inde sensoribus debitum servitium impendant. Mansum vacat textus tantum agri, quantum sufficit duobus bobus annuatim ad arandum, Gloss. ibid. Innocent. verò & communiter alii sumunt mansum pro dote Ecclesie, ut notat ibid. Panorm. Utrumque sit, non tamen inde certò probatur, decimas non solvi ex fundo dotali Ecclesie, sed propter decimas, oblationes, &c. nihil præstandum esse fundatori: quod longè est aliud. Idque eleganter transfert Panormitan. ad hanc questionem, An valeat obligatio Parochi cum subditis suis, ut pro decimis certi quid solvat? Et respondet non valere, per eundem textum & in can. Decimas quas xvi. quasi 7.*

In Monachis id juris est, quod & hi decimas ex suis prædiis solvere cogantur, *cap. 3 & cap. 4. hoc tit.* Etenim decimæ, ut sæpè meminimus, onus fructuum sunt, ex constitutione sacrorum Canonum, quasi hoc illis à jure innatum sit. Unde & ad Monachos hoc onus fructuum rectè trans-

fertur: nisi quòd reperio Paschalem II. omnibus Religiosis remisisse decimas laborum suorū, hoc est, eorum prædiorum, quæ suis manibus sumptibus excolunt. *d. can. Decimas.* Cui tamen postea per Adrianum IV. derogatum est, & restrictum ad solos Cistercienses, Templarios & Hospitalarios, *c. Ex parte 10 cum seq. hoc tit.* servata tamen moderatione, quam post eum Innoc. III. in generali Concilio Lateranensi adhibuit, ut scilicet hoc beneficium non nisi ad prædia ante Concil. Lateranense acquisita pertineat, *cap. penult. eod.* In certis verò Monachis maneret idem beneficium Adriani IV. quoad novalia, ut de his, si per se aut per alios impensis suis excolant, non teneantur inferre decimas; sicut nec de animalibus & hortis suis, *d. cap. Ex parte, vers. ceteris vero.* Ut vel hinc quoque constet, decimas non esse divini juris, aliàs privilegio tolli non possent, *c. fin. sup. De præscript. sicut supra cap. 3. latius de eo differimus.*

Cæterum hoc privilegium Monachorum cum respectu personarum ipsis indultum sit, rectè sequitur emptores vel conductores eorum prædiorum à solutione decimarum nequaquam liberos esse, sed eos jure cogi posse ad præstandas decimas, *c. Licet 11 hoc tit.* Quippe privilegium personale personam sequitur, eamque non transgreditur, *c. Sanè 9. inf. De privileg. c. Privilegium De R. l. in 6 & §. Sed & quod Principi Inst. De jur. natur. gent. & civ.*

Quòd pertinet elegans responsum Pauli J. C. in §. l. Locatio 9. §. ult. D. De publican. ubi licet fiscus à præstatione vectigalium immunis sit, non tamen mercatores earum rerum, quas à fisco emerunt: ideo quòd illud privilegium singulariter fisco sit reservatum, & subsequenter ad emptores transeat. Quod scitè Panorm. in d. c. Licet, pertrahit ad res studiosorū, qui quamvis immunitatem habeant vectigalis non solvendi, non tamen earum emptores. Facit juris regula: In omnibus causis id observatur, ut ubi persona conditio locum facit beneficio, ibi, deficiente eà, beneficium quoque deficiat, *l. In omnibus 68. D. De R. l. Secus est in privilegio respectu rei concessio, quod in quemlibet successorem rei transfunditur. Exempla vide in l. 1. §. permittitur D. De aqua quotid. & in l. In forma 4. §. quamquam D. De censib.*

Item eadem exemptio à decimis exaudienda est de propriis prædiis Monachorum. Nam si quæ prædia Monachi ab aliis conducta habent, eorum decimas non minus quàm aji præstare tenentur.

nentur, *c. Dilecti 8. hoc tit.* Siquidem privilegium quoad præiudicium tertii, scilicet Parochi sive alterius Clerici, cui alias decimæ legitimè competunt, strictè accipiendum est; quemadmodum & cætera beneficia à Principe obtenta in præiudicium alterius, *l. 2. § si quis à Principe D. Ne quid in loco publ. & cap. Quamvis 8. De rescript. in 6.*

10 Rursus tertio, eadem exemptio de non solvendis decimis hoc temperamento accipienda est, ne nimium lædat Ecclesiam, cui alias debentur decimæ, *cap. Quid per no vale 21. circa fin. De verb. signif.* Cujus ratio pendet ex mente concedentis, qui non censetur in dubio beneficium conferre in grave præiudicium alterius, *l. 2. C. De precib. Imp. offer. & ne quidem in leve præiudicium, nisi id disertè exprimat, d. § si quis à Principe, & d. c. Quamvis.* Quare hæc specie privilegium de non solvendis decimis ad eò revocatur, ut ne quidem ad moderatorem redigi debeat, *arg. cap. Cum causa 6. De empt. & vendit. & l. 2. C. De rescind. vend. Panorm. in cap. Suggestum num. 4. in fine hoc tit.*

11 Adde & privilegium immunitatis à decimis cessare, cessante causâ privilegii, ob quam concessum fuit, *d. c. Suggestum.* Quod & in cæteris privilegiis observatur, sicut fufius docet And. Tiraquei. *in tract. Cessante causâ num. 210. cum seqq. & probat text. in cap. Cum cessante 60. in princ. de appellat.*

12 Sed nec hic prætermittendum est, quod privilegio de non solvendis decimis quadraginta annis non utendo præscribatur; quasi tanti temporis lapsu videatur renunciatum privilegio, *cap. Accedentibus 15. de privil.* propter regulam generalem, quæ in omnibus Ecclesiæ juribus præscribendis observatur, ut scilicet ea quadraginta annorum præscriptione tollantur, vel potius elidantur, oppositâ exceptione præscriptionis, *cap. 4. cap. Ad anres 6. cap. Illud 8. cum cap. seq. sup. de præscrip.* Idque multò magis obrinet, ubi expressè privilegio renunciatum est; ad eò ut hoc casu sufficiat vel una renunciatio, *c. Cum accessissent 2. de consuet.* Est enim certa juris sententia, quemlibet favori suo renuntiare posse, *l. penult. C. de pact. & c. 1. eodem tit. in 6.*

13 Neque his obstat textus in *c. Si de terra 6. eodem tit. de privil.* quo privilegio de non solvendis decimis triginta annorum spatium præscribitur, contra *d. c. Accedentibus*, ubi 21. anni exiguntur. Nam respondet Panorm. *ibid. distam terra corrigi per cap. Accedentibus* tamquam postetius ordiæ, & pro hac sententia citat Gloss. ibi communiter re-

ceptam. Quæ certè conciliatio constare non potest, ideo quod Decretales Gregorii IX. eodem tempore editæ sint, & ab eodem auctoritate accepert, aperteque fateatur ipse Gregorius, in *proximo suo*, nihil superflui inesse Decretalibus suis. Effet autem superfluum, si *d. cap. Si de terra per d. c. Accedentibus*, tamquam posterius, abrogaretur.

Quare ut hæc absurditas evitetur, neque facile correctio inducatur, *cap. Cum expediat 29. in pr. de elect. lib. 6. & l. unica C. de inoff. dorib.* putarem species utriusque *cap. à se invicem separandas esse*, cum in diversis casibus loquantur. Etenim *d. c. Si de terra* agit de præscriptione parochialis Ecclesiæ, ad quam alias de jure communi spectant decimæ (ut dicam *inf. cap. 9.*) contra Monasterium; atque idcirco, cum hæc præscriptio favorabilis sit (eo quod res facilius ad suam naturam recurrat, *l. Si unus 27. § factus ver. quod si non d. de pact. & c. Cum venerabilis 21. de censib.*) ideo in hac præscriptione minus tempus statuitur, nempe 30. annorum. Quod non est in casu *d. c. Accedentibus*, ubi alii, quàm Parochus, inter se contendunt de decimis. Et hujus quoque sententiæ videtur esse Hent Boich. *in d. c. Si de terra.*

14 Postremò, hoc privilegium, ut & quodvis aliud privilegium, amittitur per legentiam latam contra privilegium; sive illud allegatum & deductum sit in iudicium, sive non. *c. Suborta 21. de sent. & rejudic.* Idque propter auctoritatem sententiæ, quæ obtentu instrumenti de novo reperti vel producti rescindi non potest, *l. Imperatores 32. de rejudic. & l. Sub prætextu 19. C. de transact.* Nisi fortè appellatus esset à sententia, *d. c. Suborta 23.* hoc enim casu privilegium adhuc suam vim retineret, & in iudicium appellationis, rectè deducetur, *c. Cum Ioannes 0. de fide instrum.* Quippe per appellationem sententia lata extinguitur, *l. 1. §. fin. de Ad 8. C. Turpil. vel, ut aliis placet, suspenditur, donec de ea in iudicio appellationis cognitum fuerit, l. Præcipimus 32. vers. hac si appellatio C. de appellat.* Quod hanc rationem habet, quod in oppositâ appellatione reducatur causa in eum statum, in quo erat litis contestata tempore prioris iudicii, *per text. in l. Ita demum 13. & ibi Bart. & Bald. C. de procurat.* Quare privilegium sive alia instrumenta in priori instantia omiffa, vel etiam producta, rectè in appellationis iudicio producuntur vel repetuntur, *d. cap. Cum Ioannes, cap. Fratrogatus 17. de testib. & l. Eos 6. §. si quid*

autem C. De appellat. Vel nisi cessante appellatione peratur ex causa in integrum restitutio adversus sententiam. Nam & hac ratione rescissâ sententiâ, causa in pristinum statum reponitur, & pro-

ductioni privilegii locus fit, adeoque tota causa de novo agitur, c. Suscitata De in integ. restit. & l. Nemo s. D. eod. tit.

CAPUT VII.

Decimas integrè persolvendas esse, & quando, & ubi:

SUMMARI A.

1. Decima prædiales statim collectis fructibus integra debentur.
2. Cujus periculo sint, si non præstentur.
3. Cujus expensis in rebi debeant.
4. Personales decima quando præstanda.

Decimas integrè, id est, absque ulla diminutione sive detractioe, præstandas esse probant textus Decretal. in c. 4. s. 8. c. 21. 23. 26. & 31. hoc tit. Idque si prædiales decimæ sint, statim fructibus collectis, id est, à solo separatis, c. Cum homines 7 Extr. eod. Ita enim collecti fructus dicuntur, per text. in l. Si servus 27 §. si olivam D. Ad L. Aquil. & l. Si servus 77. D. De rei vindic.

Unde si morâ debitoris decimæ perierint, aut damnium passæ sint, debitoris periculum est, l. Cum res 49. §. fin. D. Delegat. 1. nisi monitus Clericus, cui debentur, nolit decimas recipere; tunc enim Clerici culpa sibi ipsi nocet, l. Qui decem 72. D. De solutionib. præterquam si idem Clericus postea decimas repetat, aut acceptare velit. Nam hæc specie periculum rursus redit ad ipsum debitorem; cum tunc posterioris moræ, non prioris habeatur ratio, l. Illud 17. D. De peric. & commodo rei vend. & l. Debitor 7. D. De usuris, Gloss. in d. c. Cum homines.

Sed cujus expensis decimæ in horreum Clerici sive Ecclesiæ convehuntur? Debitoris, can. Revertimini & ibi Gloss. xvi. quest. 1. Sed melius est hac in re, aliisque similibus, ad rem consuetudinem loci, quæ profectò retinenda est, arg. c. Cum sint homi-

nes 18. & c. Cum in aliquibus 32. §. fin. hoc tit. ut etiam monet Paporm. in c. Pervenit 5. num. 3. eod. quo loco ex communi usu receptum tradit, quod decimæ frumenti excusâ paleâ deferantur in horreum Ecclesiæ, impensis villici sive domini. Sed aliter hic in agro Ingolstadiensi observatur, ut ex fructibus à solo separatis & in manipulos (vulgò *gerbas* vocant) coniectis, decimæ earum ex eis separantur & in eodem agro relinquuntur Ecclesiæ, cui debentur. Quare singulorum locorum consuetudo in hac respectanda est.

Personales verò decimæ præstantur in finem anni, ut vult Glossa in d. can. Revertimini & Joan. Andree, quem citat & sequitur Panorm. in d. c. Pervenit; ne si ex singulis operis decimæ statim solverentur, incommodum foret ipsi debitori vel Ecclesiæ; eo quod dici solet, Particularis solutio multa incommoda sæpè adfert, l. Plane 3. D. Familia ercise. De quo ramen non video magnopere laborandum esse, cum hæc decimæ videantur hodie & passim in desuetudinem abiisse. Nisi quod Pet. Rebuff. in tract. de Decimis quæst. 12. num. 5. asserat, solere bonos Advocatos & devotos lucrum suum ex postulationibus referre in scripturam, & postea in fine mensis vel anni illud recognoscere. Imò addit, se multos vidisse, qui dispositos loculos haberent pro decimis; ut, si decem solidos uno die lucrarentur, unum ex iis immitterent in loculos pro elemosynis erogandis, pro anniversariis, pro exhibendo Parocho, & aliis operibus piis exercendis; & bonum esset (subjicit) si sic faceremus.

CAPUT VIII.

Decimæ quibus exsolvendæ.

SUMMARI A.

1. Decima prædiales solvenda Parocho; & quid de personalibus.

2. Parochus loci quo ad decimas intentionem suam fundatam habet.
3. Quid si alium possessione decimarum spoliaverit.
4. Quis hæc titulus legitimus.

Explo.